
Krajowy Ośrodek Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie

ODDZIAŁ ZAMIEJSCOWY W CZERSKU

89-650 Czersk, ul. Dworcowa 29

centrala tel. (52) 32 00 622, (52) 32 00 722, fax (52) 32 00 569

KOZZD/CZERSK/ML/99/2024

**Szanowny Pan
Przemysław Kazimirski
Dyrektor Zespołu
Krajowy Mechanizm Prewencji
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00 – 090 Warszawa**

KMP.574.2.2022.RK

Odnosząc się do zaleceń zawartych w raporcie Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji w Oddziale Zamiejscowym w Czersku, poniżej przedstawiam stanowisko Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym.

Ad. 1. W obecnym stanie Oddział Zamiejscowy w Czersku nie może zapewnić oddzielnego oddziału, w którym sposób dozoru mógłby zostać zmniejszony ze względu na ewentualną, stwierdzoną przez specjalistów zminimalizowaną ocenę ryzyka wystąpienia u określonych pacjentów zachowań zagrażających życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej innych osób.

Pracownicy ochrony w Oddziale Zamiejscowy w Czersku pełnią dyżury w budynku dwukondygnacyjnym, gdzie pacjenci poruszają się swobodnie pomiędzy poszczególnymi piętrami. Na każdym z pięter powinna znajdować się liczba pracowników ochrony pozwalająca zapewnić ochronę pacjentom oraz personelowi Ośrodka w trakcie wykonywania przez nich obowiązków służbowych. Do obowiązków pracowników ochrony należy m.in. zabezpieczenie spotkań z psychologami, terapeutami, pracownikami resocjalizacji i zabezpieczenie rozmów prowadzonych w dyżurce pielęgniarskiej z

białym personelem. Ponadto nadzorowane są również: wyjścia pacjentów po paczki oraz późniejsza kontrola otrzymanych rzeczy w celu udaremnienia przemytu przedmiotów niebezpiecznych, wyjścia pacjentów na spacer oraz dozorem spacerujących pacjentów, wyjścia pacjentów na zajęcia sportowe oraz terapeutyczne odbywające się w osobnym budynku oraz ich dozór, konwojowanie pacjentów poza oddział np. w związku z udzielaniem im świadczeń zdrowotnych, dozór zewnętrznie hospitalizowanych pacjentów. W związku z powyższym zawarta w piśmie liczba pracowników ochrony jest uzasadniona i pozwala na optymalne zapewnienie bezpieczeństwa w Oddziale Zamiejscowym w Czersku.

Ad. 2. Wstępne badania medyczne pacjentów przyjmowanych do KOZZD są przeprowadzane bezzwłocznie po ich przyjęciu do Ośrodka. Stan zdrowia somatycznego pacjentów jest na bieżąco monitorowany w trakcie ich pobytu w Ośrodku. W związku z zaleceniami zawartymi w Państwa raporcie, w przypadku podejrzenia wystąpienia niehumanitarnego traktowania, Ośrodek dołoży wszelkich starań, aby przeprowadzić badanie lekarskie zgodnie z art. 162 Protokołu Stambulskiego.

Warto nadmienić, że pomieszczenia Ośrodka gdzie przebywają pacjenci są objęte stałym monitoringiem, a pacjenci mają nieograniczony i niekontrolowany kontakt ze światem zewnętrznym, który mogą realizować również przy użyciu własnych telefonów lub innych środków komunikacji elektronicznej, korespondencja pacjentów również nie podlega kontroli. W związku z tym pacjenci mają swobodną możliwość samodzielnego poinformowania właściwych organów lub osób o wystąpieniu przypadków niehumanitarnego traktowania. Skutkuje to całkowitą transparentnością funkcjonowania Ośrodka, a to właśnie ona stanowi najskuteczniejszą formę prewencji, nie tylko tortur i niehumanitarnego traktowania, ale również innych niewłaściwych zachowań.

Ad. 3. Mapy ciała stosowane do oznaczania umiejscowienia obrażeń z wizerunkiem sylwetki człowieka zawarte w Arkuszu III Protokołu Stambulskiego zostały udostępnione personelowi Oddziału Zamiejscowego w momencie jego uruchomienia i są ogólnie dostępne w dyżurce pielęgniarskiej Oddziału w Czersku. W związku z sygnalizowanym przez Państwa brakiem znajomości Protokołu Stambulskiego przez personel Oddziału Zamiejscowego, Dyrekcja wydała ustne zalecenie ponownego zapoznania się z treścią w/w dokumentu. Podjęto również decyzję o zakupie aparatów fotograficznych służących do dokumentowania ewentualnych obrażeń u pacjentów. Wykonane fotografie będą dołączane do dokumentacji medycznej pacjenta prowadzonej w formie elektronicznej.

Ad. 4. W zakresie precyzyjnego określenia czasu trwania ograniczeń nakładanych na pacjentów poprzez wydawanie zarządzeń zgodnie z art. 28 i art. 29 ustawy, Dyrekcja KOZZD od końca października 2023r. wskazuje daty zakończenia ich obowiązywania. Wskazać jednak należy, że zarządzenie co do przeprowadzenia kontroli przedmiotów (przeszukania sali) ze swej natury ma incydentalny, a nie trwały charakter i tym samym wystarczające jest określenie, iż kontrola zostaje zarządzona, co w praktyce oznacza jej przeprowadzenie w dniu wydania zarządzenia. Nie można zatem w takim przypadku określać czasookresu dokonywania tejże kontroli (przeszukania sali).

Pragnę zaznaczyć, iż żadna z norm ustawy, w tym w szczególności art. 28 i 29 ustawy nie nakazują, aby wydając zarządzenie określić czas jego obowiązywania. W ocenie KOZZD brak ustawowego wskazania czasu trwania ograniczenia jest świadomym zabiegiem ustawodawcy. Pamiętać bowiem należy, iż ograniczenia, o których mowa w art. 28 i art. 29 ustawy dotyczą osób, u których m.in. ze względu na stwierdzony charakter lub stopień nasilenia zaburzeń psychicznych, zachodzi bardzo wysokie prawdopodobieństwo popełnienia czynu zabronionego z użyciem przemocy lub groźbą jej użycia przeciwko życiu, zdrowiu lub wolności seksualnej, zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 10 lat, a co więcej osób o osobowości dys socjalnej charakteryzującej się chwiejnością zachowań w kontekście respektowania ogólnie przyjętych zasad i praw innych osób. W konsekwencji powyższego, w niektórych sytuacjach, bardzo trudno na moment wydania zarządzenia określić termin jego obowiązywania, albowiem zależeć to może od wielu czynników, w tym również wyników postępowania terapeutycznego. Przykładowo kontakt z pewnymi osobami może negatywnie wpływać na leczenie i proces terapeutyczny pacjenta w danym momencie i stan ten może utrzymywać się przez trudny do określenia czas. Tym samym, zalecenie ogólne co do konieczności w każdym przypadku wskazania czasu obowiązywania ograniczenia jawi się jako trudne do wykonania.

Ad. 5. Aktualnie żaden z pacjentów KOZZD nie jest pozbawiony możliwości otrzymywania paczek. W tym miejscu warto zaznaczyć, że Sąd Okręgowy w Płocku, w przypadku zarządzenia wydanego w dniu 09.05.2023r., zgłosił zastrzeżenia jedynie w kwestii braku daty zakończenia jego obowiązywania, nie kwestionując zasadności ani legalności jego wydania.

Ad. 6. W oparciu o ustawę o kwalifikowanych pracownikach ochrony środki przymusu bezpośredniego, zarówno techniczne, jak i chemiczne, są na indywidualnym wyposażeniu kwalifikowanego pracownika

ochrony i mają służyć do natychmiastowego odparcia bezprawnego, bezpodstawnego i gwałtownego zamachu na życie i zdrowie pracownika ochrony lub innej osoby. W związku z powyższym trzymanie środków przymusu bezpośredniego w miejscu o ograniczonym dostępie koliduje z możliwością skutecznego odparcia nagłego ataku ze strony pacjentów Ośrodka.

Ad. 7. W momencie kontroli niejednolity strój noszony był wyłącznie przez nowozatrudnionych pracowników ochrony, dla których ubranie służbowe było w trakcie przygotowania tj. kompletowania poszczególnych elementów na podstawie podanych wymiarów odzieży.

Ad. 8. W związku z zaleceniem zawarcia zapisu dotyczącego możliwości pozostania w sali przez pacjenta w czasie jej sprzątanania, KOZZD stoi na stanowisku, że aktualne postanowienia zawarte w regulaminie nie wymagają zmian. Przyjęto zasadę, że pacjent ma obowiązek opuścić salę na czas jej sprzątanania, jednak oczywiste jest, że w sytuacjach szczególnych np. choroby pacjenta, może on pozostać w sali. Nie da się zawrzeć w regulaminie wszystkich sytuacji, w których taka praktyka mogłaby mieć miejsce. Dlatego też przyjęte jest ustne zgłaszanie problemów zdrowotnych przez pacjenta.

Ad. 9. Pacjent w każdej chwili może zgłosić chęć oddania pościeli, ręczników, piżamy i szlafroka do prania. W przypadku, gdy nie zgłosi takiej potrzeby, wymiana bielizny pościelowej i ręczników odbywa się raz na dwa tygodnie.

Ad. 10. Zgodnie z zaleceniem kabiny prysznicowe zostały wyposażone w wykonane z bezpiecznego tworzywa drzwiczki zapewniające intymność kąpiącym się pacjentom.

Ad. 11. KOZZD dokłada wszelkich starań, aby pacjenci mieli możliwość spędzania czasu na świeżym powietrzu, jednakże głównym zadaniem Ośrodka jest prowadzenie terapii i rekreacja nie może stanowić głównej aktywności pacjentów w tutejszej placówce. Z powodów organizacyjnych, a także ze względów bezpieczeństwa, nie ma możliwości nieograniczonego udostępnienia terenu rekreacyjnego pacjentom, którzy nie uczestniczą w zaplanowanych zajęciach terapeutycznych lub innych aktywnościach.

Ad. 12. i ad. 13. Na tablicach informacyjnych w Oddziałach umieszczone są dane teleadresowe Biura Rzecznika Praw Pacjenta oraz Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, do których zadań należy m.in. podnoszenie poziomu wiedzy o prawach pacjenta. Warto podkreślić, że w sytuacji, gdy pacjent potrzebuje danych teleadresowych konkretnej instytucji, takie informacje otrzymuje od pracowników Ośrodka. Pacjenci mają również dostęp do sieci internetowej, zarówno za

pośrednictwem urzędów prywatnych, jak i Infokiosku dostępnego w Oddziałach, w związku z powyższym powzięcie przez nich danych teleadresowych nie jest w żaden sposób utrudnione.

Ad. 14. W oddziale zamiejscowym w Czersku, w Sekretariacie Medycznym, prowadzona jest zbiorcza dokumentacja dotycząca stosowania przymusu bezpośredniego wobec pacjentów umieszczonych w KOZZD. Do dokumentacji tej prowadzony jest rejestr w formie zestawienia statystycznego zastosowanych przymusów bezpośrednich. Natomiast od dnia 08.05.2023r. w KOZZD funkcjonuje elektroniczna dokumentacja medyczna, która umożliwia wygenerowanie zbiorczego raportu przymusów bezpośrednich zastosowanych wobec konkretnego pacjenta. Raport ten zawiera rodzaj zastosowanego przymusu bezpośredniego, czas jego trwania i przyczynę. Rekomendowane przez Państwa szczegółowe informacje znajdują się w karcie zastosowania przymusu bezpośredniego.

Ad. 15.

- 1) W dniach 04-05.03.2024r. odbyło się szkolenie dla personelu Ośrodka: lekarzy, psychologów, psychologów-seksuologów, terapeutów uzależnień i pracowników resocjalizacji z zakresu stosowania narzędzia do oceny, zarządzania i monitorowania zagrożeń przemocą - HCR-20V3. Szkolenie zostało przeprowadzone przez mgr ██████████, specjalistę psychologa klinicznego, pracownika Oddziału Psychiatrii Sądowej o Wzmocnionym Stopniu Zabezpieczenia w Starogardzie Gdańskim.
- 2) W drugiej połowie kwietnia br. zaplanowane jest szkolenie wewnętrzne dla pracowników, które przeprowadzone będzie przez psychologów KOZZD pn.: „Międzynarodowe standardy praw człowieka i prewencji tortur”.
- 3) Na miesiąc czerwiec zaplanowane jest także szkolenie wewnętrzne, które również przeprowadzone będzie przez psychologów KOZZD pn. „Rozwijanie umiejętności komunikacyjnych”.

Ad. 16.

Kontynuujemy starania zmierzające do zorganizowania pracownikom superwizji. Ponowiliśmy pytanie o możliwość nawiązania współpracy z superwizorem poprzez kontakt z: Polskim Towarzystwem Psychiatrycznym, Polskim Towarzystwem Psychologicznym, Polskim Towarzystwem Psychoterapii Psychodynamicznej i Polskim Towarzystwem Psychoterapii Poznawczo-Behawioralnej. Czekamy na odpowiedź.

Ad. 17. Ośrodek w dalszym ciągu poszukuje lekarza psychiatrii. Aktywne jest nadal ogłoszenie na stronie BIP Ośrodka dotyczące zatrudnienia. Nasi pracownicy kontaktują się z lekarzami pracującymi w pobliskich szpitalach o profilu psychiatrycznym czy przychodniach. Prowadzone są też przez naszych pracowników nieformalne rozmowy na szkoleniach i konferencjach. Planowane jest też, mimo znaczących kosztów i małego dotychczas efektu, opublikowanie po raz kolejny ogłoszeń w prasie branżowej do której mają dostęp wszyscy lekarze, np. Gazeta Lekarska. Informujemy, że w najbliższym czasie Ośrodek zatrudni dodatkowego lekarza w Czersku.

Ad. 18. Dyrekcja KOZZD jest świadoma potrzeby ustanowienia w Oddziale Zamiejscowym w Czersku osoby uprawnionej do podejmowania kluczowych decyzji, zarządzania oraz nadzorowania pracy całego personelu, jednakże do chwili obecnej nie udało się powołać takiej osoby. Tak więc to Dyrektor KOZZD podejmuje wszelkie decyzje i nadzoruje pracę personelu przy pomocy kierowników komórek organizacyjnych, których z dużą częstotliwością oddelegowuje do Oddziału Zamiejscowego. Ponadto kierownicy pozostają w stałym kontakcie z podległym personelem za pomocą różnych środków komunikacji na odległość. Nie zmienia to faktu, iż Dyrektor KOZZD nadal dążyć będzie do zmiany sposobu zarządzania Oddziałem Zamiejscowym w Czersku poprzez ustanowienie osoby odpowiedzialnej za jej funkcjonowanie.

Łączę wyrazy szacunku

Dyrektor KOZZD

Czersk, dnia 02.04.2024r.

Warszawa, 28-10-2024 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**

Krajowy Mechanizm Prewencji Tortur

KMP.574.2.2022.RK

Pani

Agnieszka Jędrzejczak

**Dyrektor Krajowego Ośrodka
Zapobiegania Zachowaniom
Dyssocjalnym**

administracja@kozsd-gostynin.pl

Szanowna Pani Dyrektor,

w nawiązaniu do pisma z 2 kwietnia 2024 r., KOZZD/CZERSK/ML/99/2024, uprzejmie dziękuję za przedstawienie stanowiska odnoszącego się do raportu i rekomendacji Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (KMPT) z wizytacji Oddziału Zamiejscowego Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Czersku.

Wdrożenie zaleceń KMPT dają szansę na wyeliminowanie obszarów ryzyka, których dalsze funkcjonowanie może prowadzić do naruszenia zakazu tortur, niehumanitarnego i poniżającego traktowania albo karania, z korzyścią dla pacjentów i pracowników ośrodka.

Z tego też względu KMPT pozytywnie ocenia fakt, że wiele zaleceń zostało wdrożonych. Jednocześnie wyraża zaniepokojenie z powodu braku praktycznej realizacji rekomendacji odnoszących się do: zmiany sposobu dozoru pacjentów (zalecenie 1), rezygnacji z noszenia przez personel ochronny w widoczny sposób

sprzętu służącego do stosowania przymusu bezpośredniego (zalecenie 6), aktualizacji wewnętrznego regulaminu pobytu pacjenta w oddziale zewnętrznym (zalecenie 8) oraz zapewnienia pacjentom nieograniczonego dostępu do terenu rekreacyjnego, o ile nie uczestniczą oni w tym czasie w zaplanowanych zajęciach terapeutycznych i innych aktywnościach (zalecenie 11).

Brak rezygnacji z zaobserwowanych praktyk zwiększa rygorizm placówki, może stymulować konflikt i prowadzić do złego traktowania. Warto również wskazać, że wysoki poziom bezpieczeństwa w KOZZD, noszenie przez personel ochronny na widoku pałek, kajdanek i gazu pieprzowego oraz brak nieograniczonego dostępu pacjentów do świeżego powietrza, był również przedmiotem obaw i zaleceń Europejskiego Komitetu ds. Zapobiegania Torturom oraz Nieludzkiemu lub Poniżającemu Traktowaniu albo Karaniu (CPT)¹.

Z uwagi na powyższe, KMPT żywi nadzieję na zmianę praktyki i budowę odpowiedniej kultury instytucjonalnej.

Krajowy Mechanizm zwraca się również o przekazanie dodatkowych informacji dotyczących Oddziału Zamiejscowego w Czersku. W tym celu, uprzejmie proszę o udzielenie odpowiedzi na następujące pytania:

1. W jakich szkoleniach uczestniczyli pracownicy oddziału zamiejscowego w Czersku w 2024 r. i jakie są planowane w roku kolejnym ?
2. Czy pracownicy oddziału zamiejscowego mają zapewnioną superwizję ?
Czy jest ona prowadzona przez zewnętrznego superwizora ?
Czy ma ona formę spotkań grupowych, czy indywidualnych ?
3. Czy udało się pozyskać dodatkowego lekarza psychiatrę i jak wygląda aktualna obsada personelu medycznego ?
4. Czy ustanowiono na miejscu osobę uprawnioną do podejmowania kluczowych decyzji i zarządzania oddziałem zewnętrznym w imieniu Dyrektora oraz nadzorowania pracy całego personelu (np. kierownika oddziału zamiejscowego) ?

Na podstawie art. 22 Protokołu fakultatywnego do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania, przyjętego przez Zgromadzenie Ogólne Narodów

¹ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce w 2022 r., CPT/Inf (2024) 10, p. 63-86.

Zjednoczonych w Nowym Jorku dnia 18 grudnia 2002 r. (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192) oraz art. 17 ust. 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r., poz. 1264), uprzejmie proszę o udzielenie odpowiedzi w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego pisma.

Z poważaniem

Rafał Kulas

Dyrektor Zespołu

/-podpisano elektronicznie/

Krajowy Ośrodek Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Gostyninie

ODDZIAŁ ZAMIEJSCOWY W CZERSKU

89-650 Czersk, ul. Dworcowa 29

centrala tel. (52) 32 00 622, (52) 32 00 722, fax (52) 32 00 569

KOZZD/CZERSK/ML/355/2024

**Szanowny Pan
Rafał Kulas
Dyrektor Zespołu
Krajowy Mechanizm Prewencji
Biuro Rzecznika
Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00 – 090 Warszawa**

KMP.574.2.2022.RK

W nawiązaniu do pisma z dnia 28.10.2024r. przedstawiam, co następuje:

Ad. 1 Wykaz szkoleń, które odbyły się w 2024 roku dla pracowników zatrudnionych w Czersku:

- Zapoznanie się z zasadami stosowania środków przymusu bezpośredniego wobec pacjentów przebywających w Ośrodku.
- Szkolenie z technik interwencji i samoobrony oraz używania pałki tonfa - 9 x
- Szkolenie Pierwsza Pomoc – Czersk – 5 x
- Szkolenie z przepisów i zasad bezpieczeństwa pożarowego i ratowniczego oraz zapoznania z Instrukcjami bezpieczeństwa pożarowego – 8 x
- Szkolenie HCR – 5 pracowników przeszkolonych w Gostyninie
- Międzynarodowe standardy praw człowieka i prewencji tortur - 4 x
- Szkolenie okresowe BHP – 1 x
- Rozwijanie umiejętności komunikacyjnych – 2 x

W przyszłym roku planowana jest kontynuacja wszystkich cyklicznych szkoleń. Dotyczy to w szczególności superwizji, pierwszej

pomocy, radzenia sobie ze stresem, stosowania przymusu bezpośredniego, technik interwencji itp.

Ad. 2 Psycholodzy oddziału zamiejscowego w Czersku mają możliwość korzystania z comiesięcznej superwizji organizowanej przez Ośrodek, prowadzonej przez zewnętrznego superwizora. Superwizja ta ma charakter bezpośrednich spotkań grupowych. Ponadto w sytuacji, gdyby taka superwizja nie mogła się odbyć, mogą oni uzyskać dofinansowanie superwizji indywidualnych organizowanych i opłaconych przez siebie. Spotkania te poszerzają posiadany warsztat pracy i podnoszą poziom samoświadomości pod kierunkiem doświadczonego psychoterapeuty. Ma to na celu zwiększenie efektywności terapii, jeszcze lepszą integrację teorii z praktyką, a także rozwijanie umiejętności konceptualizacji. Spotkania superwizyjne pozwalają spojrzeć na diskutowane problemy w różnych kontekstach i z różnych perspektyw, zapewniają wyższy poziom dopasowania interwencji do potrzeb pacjentów, są także okazją do refleksji nad relacją terapeutyczną oraz własnymi reakcjami.

Ad. 3 Ośrodek pozyskał dodatkowego lekarza psychiatrę, a wcześniej lekarza ogólnego. W chwili obecnej poza nieprzewidywalnymi sytuacjami Ośrodek zapewnia bezpośrednią całodobową opiekę lekarską. W pozostałych aspektach opieki medycznej i terapii ośrodek zapewnia co najmniej minimalną obsadę personelu.

Ad. 4 W chwili obecnej Dyrekcja Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym z dużą częstotliwością wizytuje Oddział Zamiejscowy w Czersku, a także oddelegowuje podległych kierowników wszystkich komórek organizacyjnych do Oddziału Zamiejscowego w Czersku, celem nadzoru nad personelem. Dodatkowo nadmieniam, iż kierownicy pozostają w stałym kontakcie z podległym personelem. Warto nadmienić, że Dyrekcja regularnie spotyka się z pacjentami przebywającymi w Oddziale Zamiejscowym w Czersku oraz na bieżąco rozpatruje ich wystąpienia.

Łączę wyrazy szacunku

Dyrektor KOZZD

Gostynin, dn. 08.11.2024r.

Warszawa, 09-01-2024 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Wojciech Brzozowski

KMP.574.2.2022.RK

Pani

adw. Joanna Kaczorowska

Dziekan Okręgowej Rady

Adwokackiej w Płocku

ora.plock@adwokatura.pl

Szanowna Pani Dziekan,

na podstawie art. 1 ust. 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2023 r. poz. 1058) Rzecznik wykonuje funkcję krajowego mechanizmu prewencji, niezależnego organu do spraw przeciwdziałania torturom i innemu okrutnemu, nieludzkiemu i poniżającemu traktowaniu albo karaniu, działającego w oparciu o Protokół fakultatywny do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192).

Funkcję tę Rzecznik Praw Obywatelskich wykonuje za pomocą działającego w Biurze RPO Zespołu – Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur (dalej: KMPT, Krajowy Mechanizm). Podstawowym zadaniem tego zespołu jest monitorowanie sytuacji w miejscach pozbawienia wolności, przez niezapowiedziane wizytacje. Ich celem jest ocena sposobu traktowania osób przebywających w detencji i zapewnionych im zabezpieczeń oraz rekomendowanie praktycznych rozwiązań, które

wzmocnią ich ochronę przed ryzykiem tortur i innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania.

W dniach 16–19 października 2023 r. przedstawiciele KMPT przeprowadzili wizytację oddziału zamiejscowego Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym, zlokalizowanego w Czersku, ul. Dworcowa 29. Raport z tej wizyty zostanie wkrótce upubliczniony na stronie internetowej Biura RPO¹.

W trakcie wizytacji przedstawiciele Krajowego Mechanizmu otrzymali sygnały dotyczące trudności w kontakcie pacjentów z ustanowionymi przez sądy adwokatami z urzędu². Pacjenci sygnalizowali, że adwokaci nie odwiedzają ich w celu omówienia linii obrony, nie odbierają telefonów, nie odpisują na listy, przez co pacjenci nie wiedzą, jak mają przygotować się do spraw sądowych i co się w nich dzieje. Jeden z pacjentów opowiedział, że ponieważ adwokat nie odbierał telefonów, próbował skontaktować się z nim pisemnie, jednak adresat nie odebrał korespondencji. Pacjent zwrócił się więc do sądu o zmianę obrońcy z urzędu.

Relacje pacjentów potwierdzali pracownicy, którzy opowiadali wizytującym, że problem ten często pojawia się w rozmowach z nimi. Pacjenci czują się bezsilni, skarżą się na brak kontaktu i słabą jakość pomocy prawnej. W jednej z relacji obrońca miał się w ogóle nie stawić na rozprawę sądową. Pacjent miał dowiedzieć się o tym na sali sądowej i nie poznał powodów takiego stanu rzeczy. Pacjenci mieli też zgłaszać, że nie rozumieją wielu procedur, języka prawnego i nie mogą swoich wątpliwości wyjaśnić przez brak kontaktu lub zainteresowania ze strony ich pełnomocników.

KMPT jest zaniepokojony otrzymanymi sygnałami. Dostęp do adwokata stanowi bowiem minimalną gwarancję prewencji tortur, niezależnie od rodzaju miejsca pozbawienia wolności. Znaczenie tej gwarancji jest silnie podkreślane przez Podkomitet ONZ ds. Prewencji Tortur (SPT)³ oraz Europejski Komitet ds. Zapobiegania Torturom (CPT)⁴.

¹ Zob. <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/wizytacje-krajowego-mechanizmu-prewencji>.

² Zob. Raport Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur z wizytacji oddziału zamiejscowego Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym w Czersku, przeprowadzonej w dniach 16–19 października 2023 r., KMP.574.2.2022.RK, p. 7.2.

³ Subcommittee on Prevention of Torture and other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (SPT), <https://www.ohchr.org/en/treaty-bodies/spt>.

⁴ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), <https://www.coe.int/en/web/cpt/home>.

SPT wskazuje, że z prewencyjnego punktu widzenia dostęp do adwokata stanowi ważne zabezpieczenie przed złym traktowaniem. Obecność adwokata może nie tylko zniechęcać do uciekania się do złego traktowania lub innych nadużyć, lecz również pomóc w dostępie do przysługujących klientowi praw, w tym do mechanizmów skargowych⁵.

Podkomitet wskazuje, że na system ochrony przed torturami należy patrzeć systemowo. Dostęp do adwokata (de iure oraz de facto) w połączeniu z nadzorem miejsc pozbawienia wolności wykonywanym przez niezależne organy, sąd i prokuraturę oraz możliwość wnoszenia skarg do niezależnego organu zajmującego się badaniem zarzutów złego traktowania są kluczowymi zabezpieczeniami przed torturami⁶. Dla skutecznej ochrony konieczne jest jednak, by działały one w praktyce⁷.

SPT podkreśla również, że porady prawne powinny być profesjonalne, świadczone w interesie osób pozbawionych wolności oraz realizowane w warunkach absolutnej poufności. Niezależne organizacje zawodowe powinny zapewnić odpowiednie szkolenia prawnikom świadczącym pomoc prawną⁸.

Z kolei CPT akcentuje znaczenie fizycznego, poufnego kontaktu obrońcy z klientem. Prawo do adwokata, rozumiane jako gwarancja wolności od tortur, musi obejmować prawo do spotkania się z adwokatem na osobności. Fizyczna obecność adwokata jest bowiem niezbędna dla realizacji tego prawa przez zatrzymanego. Jest to jedyny sposób umożliwiający dokonanie rzetelnej oceny stanu fizycznego i kondycji psychicznej osoby pozbawionej wolności. W przypadku, gdy spotkanie z prawnikiem nie ma miejsca na osobności, osoba zatrzymana może nie czuć się na tyle swobodnie, by móc bez skrępowania wskazać sposób, w jaki jest traktowana⁹.

Z tego też względu otrzymane sygnały o trudnościach w komunikacji adwokatów z pacjentami budzą głębokie zaniepokojenie. Osłabiają bowiem praktyczne funkcjonowanie tej podstawowej gwarancji oraz utrudniają realizację innych zabezpieczeń, takich jak prawo do informacji i dostęp do mechanizmów skargowych.

⁵ Zob. Raport SPT z wizyty w Szwecji w 2008 r., CAT/OP/SWE/1, p. 61.

⁶ Zob. Raport SPT z wizyty w Malediwach w 2008 r., CAT/OP/MDV/1, p. 63.

⁷ Tamże, p. 64.

⁸ Zob. Raport SPT z wizyty w Ukrainie w 2016 r., CAT/OP/UKR/3, p. 47-52.

⁹ Zob. Raport CPT z wizyty w Polsce w 2013 r., CPT/Inf (2014) 21, p. 29. Zob. również dokument pt. „Dostęp do adwokata jako środek zapobiegający złemu traktowaniu”, wyciąg z Dwudziestego Sprawozdania Ogólnego, CPT/Inf (2011) 28-part1, p. 23.

Działalność adwokatów jako profesjonalnych, fachowych pełnomocników ma tutaj kluczowe znaczenie. Adwokaci mogą przyczynić się do uświadomienia pacjentom przysługujących im praw, wyjaśnić pojawiające się w tym względzie wątpliwości oraz wskazać możliwości działań, gdy prawa pacjentów są lub mogłyby być naruszane (lub też samodzielnie podjąć takie działania za zgodą klienta). Ponadto, jak podkreśla CPT, skuteczny dostęp mechanizmów skargowych może łagodzić napięcia między pacjentami i personelem oraz przyczyniać się do budowania pozytywnych relacji w miejscu pozbawienia wolności¹⁰.

Brak właściwej komunikacji pomiędzy adwokatami a klientami narusza prawo pacjentów do pomocy prawnej oraz zasady Kodeksu Etyki Adwokackiej¹¹, zgodnie z którym stosunek klienta do adwokata oparty jest na zaufaniu¹². Ponadto adwokat zobowiązany jest czuwać nad biegiem sprawy swojego klienta i informować go o jej postępowaniu i wyniku¹³. W rezultacie brak odpowiedniej komunikacji może podważyć zaufanie pacjentów i innych osób do zawodu adwokata, ze szkodą zarówno dla ochrony praw i wolności człowieka, jak i wizerunku adwokatury.

Ponieważ sprawy sądowe dotyczące dalszego pobytu pacjentów z KOZZD pozostają w gestii Sądu Okręgowego w Płocku (jako sądu właściwego dla siedziby KOZZD)¹⁴, zwracam się do Pani Dziekan z prośbą o przypomnienie adwokatom Izby Adwokackiej w Płocku o ich roli w procesie zapobiegania torturom oraz o konieczności przestrzegania § 49 Kodeksu Etyki Adwokackiej.

Warto też dodać, że niezależnie od postępowań związanych z pobytem w KOZZD pacjenci tej placówki mogą potrzebować pomocy adwokatów w innych sprawach sądowych, m.in. karnych, cywilnych, a także w postępowaniach przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka. Z tego też względu właściwe przestrzeganie standardów wykonywania zawodu adwokata ma kluczowe znaczenie dla ochrony praw i wolności człowieka, gdyż zgodnie z ustawą adwokatura powołana jest do

¹⁰ Zob. Dokument pt. „Complaints mechanisms”, Wyciąg z Dwudziestego Siódmego Raportu Generalnego CPT, CPT/Inf (2018) 4-part, p. 68.

¹¹ Zob. załącznik do Uchwały nr 403/2023 Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej z 7 grudnia 2023 r. Zbiór Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu (Kodeks Etyki Adwokackiej).

¹² Tamże, § 51.

¹³ Tamże, § 49.

¹⁴ Zob. art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 22 listopada 2013 r. o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób (Dz. U. z 2022 r. poz. 1689).

udzielania pomocy prawnej, współdziałania w ochronie praw i wolności obywatelskich oraz w kształtowaniu i stosowaniu prawa¹⁵.

Uprzejmie proszę o poinformowanie Rzecznika Praw Obywatelskich o stanowisku Pani Dziekan zajęтым w tej sprawie i podjętych działaniach.

Z poważaniem

Wojciech Brzozowski

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

¹⁵ Zob. art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2022 r. poz. 1184).

OKRĘGOWA RADA ADWOKACKA W PŁOCKU

Płock, dn. 18.01.2024r.

L.dz. 60/2024

Dot. KMP.574.2.2022.RK

Sz. P.

Wojciech Brzozowski

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

w Warszawie

biurorzecznika@brpo.gov.pl

Z dużym zainteresowaniem zapoznałam się z Pana pismem przesłanym w związku z przeprowadzoną przez przedstawicieli Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur wizytacją oddziału zamiejscowego Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dysocjalnym zlokalizowanym w Czersku i zawartymi w nim uwagami.

Zgadzam się, że pacjenci KOZZD wymagają wsparcia i pomocy profesjonalnych pełnomocników w każdej sprawie, w której Sąd ustanowił potrzebnemu pełnomocnika, wszak „advocare” oznacza przywołanie do pomocy.

Sprawdzenie dokumentacji spraw z urzędu kierowanych do Okręgowej Rady Adwokackiej w Płocku przez Sąd Okręgowy w Płocku, na terenie którego zobowiązanymi są adwokaci Izby Adwokackiej w Płocku wykazało, że w wnioski o wyznaczenie pełnomocnika z urzędu dla pacjenta oddziału zamiejscowego KOZZD w Czersku są bardzo sporadyczne np. w roku 2023 wpłynęły dwa wnioski, brak wniosków przed tym okresem, także do ORA w Płocku nie wpłynęły żadne skargi na adwokatów naszej Izby od pacjentów z wydziału zamiejscowego KOZZD w Czersku.

Dostrzegając jednak wagę problemu skieruję do wszystkich adwokatów Izby Adwokackiej w Płocku przypomnienie o obowiązkach wynikających z § 49 Zbioru Zasad Etyki Adwokackiej i Godności Zawodu.

D Z I E K A N
Z poważaniem
Okręgowej Rady Adwokackiej
Płocku
Joanna Kaczorowska
adw. Joanna Kaczorowska

Warszawa, 01-02-2024 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Wojciech Brzozowski

KMP.574.2.2022.KK

Pani
adw. Joanna Kaczorowska
Dziekan Okręgowej Rady
Adwokackiej w Płocku
ora.plock@adwokatura.pl

Szanowna Pani Dziekan,

w nawiązaniu do pisma z dnia 18 stycznia 2023 r. (L.dz. 60/2024) uprzejmie dziękuję za zrozumienie postulatów Krajowego Mechanizmu Prewencji Tortur i zapowiadane działania. Żywię przekonanie, że dalsza współpraca między Adwokaturą a Rzecznikiem Praw Obywatelskich wzmocni wspólne wysiłki w kierunku zapobiegania torturom, stosownie do wytycznych Protokołu fakultatywnego do Konwencji ONZ w sprawie zakazu stosowania tortur (Dz. U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192).

Z poważaniem

Wojciech Brzozowski

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/